

Guia docent

Avaluació de programes, centres i
professors.

Segon cicle de la llicenciatura de
Pedagogia.

Juan Marín.
Departament de Didàctica i
Organització Escolar.
2.012-13

Introducció.

L'avaluació de programes, centres i professors es una activitat estesa a tots els àmbits, subjectes i objectes de l'educació, atenent a l'escolarització, als processos i resultats que tenen lloc a les institucions educatives. Per tant l'avaluació es una activitat de reflexió, comprensió, valoració i presa de decisions, es per tant, un procés complex immers en encreuat de entramats socials, polítics, culturals, educatius, etc. Que necessiten una reflexió, col·laboració, participació i organització tant en la seua dimensió científica com a la seua realització pràctica.

A l'avaluació és considera com a funció escolar crítica. És un element imprescindible per a l'èxit de les institucions que hauria de realitzar-se conscienciosament, amb profit i bé amb l'objecte de desenrotllar plans i projectes de millora, que conduïsquen a aconseguir més alts nivells de qualitat en els centres educatius. Açò només ocorrerà si a les persones que pertanyerien a la institució educativa consideren que l'avaluació es una prioritat important.

Els temes s'enfoquen des d'una perspectiva teórico-pràctica per a provocar l'anàlisi, la reflexió crítica i l'acció de l'alumnat amb objecte d'entrenar-los per a que en un futur siguen capaç de diagnosticar problemes, implementar estratègies d'acció i avaluar solucions que li sorgisquen en l'exercici futur de la seua professió com a pedagogs i pedagogues.

Els continguts d'aquest mòdul complementen, des de la reflexió i propostes integrals d'acció, aquelles altres que s'ocupen de l'estudi de coneixements, així com dels procediments, hàbits i destreses estudiades a altres mòduls relacionades amb l'avaluació educativa.

Volum de treball.

Assistència a classes teòriques.	18
Assistència a classes pràctiques.	12
Estudi i preparació de les classes i treballs.	40
Realització de les pràctiques no presencials.	27
Estudi i preparació d'exàmens.	35
Realització d'exàmens.	3
Assistència a tutories.	15

Que corresponen a 6 crèdits ECTS.

Objectius.

Conèixer i aprofundir en els fonaments, plantejaments i desenrotllament de les distintes perspectives de de les que s'aborden la teoria i la pràctica de l'avaluació de programes, centres i professors.

Caracteritzar l'avaluació de programes centres i professors com un procés d'investigació dinàmic, plural, reflexiu, sociopolític, continu, divergent, emergent, orientat a la millora i generador de canvi i cultura avaluativa.

Conèixer els principals models d'avaluació de programes, centres i professors i poder seleccionar qual és el més adient davant de situacions pràctiques plantejades.

Entendre el caràcter plural, integral i compresiu de l'avaluació educativa en els seus àmbits actuals de desenrotllament i pràctica.

Capacitar als alumnes en l'elaboració de projectes d'avaluació i en la redacció d'informes d'avaluació.

Conèixer i manipular la terminologia i les fonts d'informació útils i vàlides pel coneixement científic de l'avaluació de programes, centres i professors.

Identificar les competències bàsiques que demanda la pràctica de l'avaluació.

Analitzar i reflexionar sobre l'escenari social en què es desenrotlla l'avaluació.

Entrar en contacte amb alguns sistemes específics, plans, etc. Que s'estiguen emprant en l'actualitat en l'avaluació de programes, centres i professors.

Reflexionar sobre la necessitat i el sentit de l'avaluació en tots els àmbits educatius.

Continguts.

Concepte i significats de l'avaluació educativa.

L'avaluació en les distintes teories i tradicions científiques.

Qüestions polítiques i ètiques de l'avaluació.

Principals models d'avaluació i elements essencials del procés d'avaluació educativa.

La societat actual i l'escenari en què es desenrotlla l'avaluació.

L'avaluació de programes: funcions i models clàssics d'avaluació.

L'avaluació de institucions educatives: concepte i sentit, models, metodologia, moments del procés d'avaluació, dimensions a avaluar, instruments, informes de l'avaluació i la comunicació de resultats.

L'avaluació per al desenrotllament institucional i la millora de l'escola.

L'avaluació de professors: contextualització històrica, perspectives de l'avaluació docent, propòsits de l'avaluació, avaluació, control i desenrotllament professional.

L'autoavaluació docent com a estratègia de millora i desenrotllament professional i personal.

Destreses a adquirir.

Dissenyar el procés diagnòstic, planificació, posada en marxa i avaluació de plans d'avaluació de programes, centres i professors.

Saber dissenyar i formalitzar en un document una proposta d'avaluació en funció de la demanda que se li faça.

Ser capaç d'analitzar críticament els elements essencials del procés d'avaluació educativa independentment de qual siga l'objecte de l'avaluació.

Aplicar els coneixements teòrics al desenrotllament d'un procés d'avaluació de programes, centres i professors.

Dissenyar estratègies i instruments per arreplegar informació avaluativa.

Saber comunicar i difondre els resultats d'un procés avaluatiu als diferents agents implicats.

Saber interpretar informes d'avaluació.

Desenrotllament de la capacitat autoavaluadora.

Aprenentatge autònom.

Habilitats socials.

Apreciar la importància de col·laborar, participar i implicar-se en processos d'avaluació educativa com a pauta de relació professional.

Valorar l'avaluació com un recurs més a favor de la participació democràtica, l'educació cívica, el desenrotllament humà i l'emancipació social.

Capacitat per treballar en grup i col·laborar en el disseny, implementació i avaluació d'un projecte d'avaluació.

Capacitat reflexiva, crítica i analítica davant de situacions educatives susceptibles de ser avaluades.

Fomentar una actitud oberta, flexible i comprensiva sobre la naturalesa complexa de l'avaluació.

Desenrotllar una actitud positiva, crítica i plural de l'avaluació com a ferramenta de comprensió i millora de la realitat educativa.

Desenrotllar habilitats per l'argumentació i el diàleg.

Temari.

1. Acostament a la cultura avaluativa i a l'escenari social en què es desenrotlla l'avaluació.
 - a. L'esdevindre històric de l'avaluació.
 - b. Entorn del concepte i significats de l'avaluació educativa.
 - c. L'avaluació en les distintes teories i tradicions científiques.
 - d. L'avaluació com a instrument d'aprenentatge i millora.
 - e. Qüestions polítiques i ètiques de l'avaluació.
 - f. Principals models d'avaluació i elements essencials del procés d'avaluació educativa.
 - g. La societat actual i l'escenari en què es desenrotlla l'avaluació.
2. L'avaluació de programes educatius.
 - a. Concepte i funcions de l'avaluació de programes.
 - b. Models i anàlisi dels distints models d'avaluació de programes.
 - c. Procediments per a la realització d'avaluacions de programes, tècniques per a l'arregplega i anàlisi d'informacions i informes.
3. L'avaluació d'institucions educatives.
 - a. Problemes i dilemes entorn a l'avaluació institucional.
 - b. Avaluació de centres per a la millora: compaginar avaluació externa i interna.
 - c. Principals enfocaments, components bàsics en l'avaluació d'institucions, procediments i estratègies, àmbits i agents a considerar, tècniques i instruments d'arregplega d'informació i l'informe avaluador.
4. Avaluació del professorat.
 - a. El professorat com a objecte d'avaluació: perspectives d'avaluació docent i propòsits.
 - b. Avaluació, control i desenrotllament professional.
 - c. Principals enfocaments, metodologia, moments del procés d'avaluació, dimensions a avaluar, instruments i condicions tècniques de l'avaluació del professorat i l'informe avaluador.
 - d. L'avaluació entre iguals: l'autoavaluació del professor.
 - e. L'avaluació dels professors pels alumnes: les enquestes d'opinió, dimensions d'avaluació, procediments i metodologia i anàlisi d'algunes experiències d'avaluació.

Metodologia

En les sessions s'alternarà les exposicions del professor amb la realització d'activitats participatives i de reflexió per part dels alumnes. La metodologia serà activa i cooperativa, centrada en l'aprenentatge de l'alumne, entenent aquest com un procés que es desenrotlla en el si d'un grup d'aprenentatge. A més, es potenciarà i valorarà la implicació de l'estudiant no sols en les tasques proposades, sinó en les activitats que ells mateixos suggerisquen.

Les distintes dinàmiques de classe que es van a desenrotllar en les sessions son:

- Discussió d'algunes qüestions polèmiques i la resolució de casos il·lustratius de cada nucli del programa.
- Treball de camp per a conèixer experiències educatives vinculades al contingut de l'assignatura.
- Lectures individuals i grupals. Anàlisi crítica de documents (articles de revistes, de premsa, etc.)
- Treballs d'equip perquè els estudiants compartisquen experiències i elaboren projectes de treball cooperatiu.
- Exercicis pràctics per a dur a terme l'anàlisi crítica de situacions, projectes i plans d'avaluació

Avaluació de l'aprenentatge.

L'avaluació de l'assignatura es realitzarà de forma contínua. Amb esta finalitat, es tindran en compte els següents components de valoració:

- La participació activa en les sessions d'aula.
- Les activitats pràctiques, exposicions en grup i individuals sobre els continguts de l'assignatura.
- Elaboració d'un disseny de pla d'avaluació bé siga de programes, centres o professors.
- Prova final escrita sobre els continguts del programa i de la bibliografia.

Criteris d'avaluació.

Domini de la terminologia específica i precisió conceptual.

Capacitat demostrada per a l'anàlisi i interpretació de supòsits, posant de manifest el sentit crític, així com el domini de les claus epistemològiques i teòriques de la matèria.

Capacitat de relació, reflexió i crítica demostrada en les diferents lectures.

Elaboració personal, crítica i fonamentada del que aprèn.

Assistència a classe.

Adequació, riquesa i rigor demostrat en les exposicions de treballs individuals i grupals.

Participació activa, compromís i interès.

Qualitat dels treballs presentats: adequació als conceptes teòrics, elaboració, originalitat i pertinència de les idees i opinions personals.

Revisió crítica d'investigacions publicades en articles extrets de revistes d'investigació sobre avaluació de programes, centres i professors.

Amb caràcter opcional per aquells estudiants que ho desitgen elaboraran un assaig on s'analitzen i discuteixen supòsits de caràcter teòric relacionats amb l'assignatura.

Bibliografia.

- Álvarez Mendez, J.M. (2.003). La evaluación a examen. Madrid. Miño y Dávila. Pags. 185 – 207
- Calatayud, M.A., (2.000). L'autoavaluació del docent al servei del seu desenvolupament professional. Revista Guix. nº 264. Pags. 37 -42.
- Calatayud, M.A., (2.004) “La evaluación interna de los departamentos didácticos. Entre la pura cosmética, la exigencia y la necesidad”. AA. VV. Nuevos núcleos dinamizadores de los centros de Educación Secundaria. Madrid MEC.
- Calatayud, M.A., (2.007). “La evaluación como instrumento de aprendizaje y mejora. Una luz al fondo”. AA. VV. La evaluación como instrumento de aprendizaje. Estrategias y técnicas. Madrid. MEC. Pags 1 -35
- Calatayud, M.A., (2.009). Entresijos de los centros escolares. Desvelarlos para mejorarlos. Málaga. Aljibe. Capítulos 2, 3 y 4.
- Calatayud, M.A., (2.009a). “Aprender de la evaluación para mejorar la práctica docente”. Novedades educativas. Nº 221. Pags. 42 – 45.
- Calatayud, M.A., (2.009b). “Una mirada crítica sobre los efectos de la evaluación externa de los centros educativos”. Revista. Aula de innovación educativa. (Julio – agosto, 2009)Pags 183 – 184.
- Calatayud, M.A., (Coor). La evaluación como proceso sistemático para la mejora educativa. Madrid MEC.
- Casanova, M.A., (1.992). La evaluación, garantía de calidad para el centro educativo. Edelvives. Zaragoza.
- Gairin, J. y Armengol, C. (2.006). “La utilització de l'avaluació externa per a la millora continua dels centres educatius. AA.VV. L'avaluació de centres. Generalitat de Catalunya. Departament d'Educació.
- Gimeno Sacristán, J. (1.997). Docencia y cultura escolar. Editorial S.A. Buenos Aires. Pags 155 – 166.
- Gimeno, J. y Pérez, A. (1.983). La enseñanza: su teoría y práctica. Akal. Madrid. Pags 422 – 449.
- Jimenez, B. (1.999). Evaluación de programas, centros y profesores. Síntesis, Madrid. Pags 25 – 56.
- Mateo, J. (2.000). La evaluación educativa, su práctica y otras metáforas. ICE Hosori. Barcelona. Pags 93 – 124.
- Nevo, D. (1.997). Evaluación basada en el centro. Mensajero. Bilbao. Pags 121 – 135 y 137 -167.
- Santos Guerra, M.A., (1.992). “Evaluar los centros escolares. Exigencia y necesidad”. Revista Aula de Innovación Educativa. Nº 6. Pags 46 – 60.
- Santos Guerra, M.A., (2.003). Una flecha en la diana. Narcea. Madrid. Pags 39 – 49.

Referencies.

- LeCompte, M.D. (1995). [Un matrimonio conveniente: diseño de investigación cualitativa y estándares para la evaluación de programas](#). *RELIEVE*, vol. 1, n. 1.
- Hernández Fernández, J y Martínez Clares, P. (1996). [Propuesta metodológica para evaluar programas de orientación educativa](#). *RELIEVE*, vol. 2, n 2.
- Álvarez Rojo, V. B. y García Pastor, C. (1996). [La evaluación de necesidades para la transición escuela-trabajo de alumnos con necesidades especiales: una investigación colaborativa](#). *RELIEVE*, vol. 2, n. 2.

- Fernández Díaz, M. J. (1997). [Evaluación de centros educativos](#). *RELIEVE*, vol. 3, n. 1.
- Escudero, T. (1997). [Enfoques modélicos y estrategias en la evaluación de centros educativos](#). *RELIEVE*, vol. 3, n. 1.
- Orden, A. de la, Asensio, I., Carballo, R., Fernández Díaz, J., Fuentes, A., García Ramos, J.M. y Guardia, S. (1997). [Desarrollo y validación de un modelo de calidad universitaria como base para su evaluación](#). *RELIEVE*, vol. 3, n. 1.
- Fernández Díaz, M.J. y González Galán, A. (1997). [Desarrollo y situación actual de los estudios de eficacia escolar](#). *RELIEVE*, vol. 3, n. 1.
- Bo, Rosa M., Sáez, Abelardo y Belloch, Consuelo (1999). [Sistemas de evaluación de contenidos en teleformación: el proyecto C.F.V.](#) *RELIEVE*, vol. 5, n. 2.
- Úcar, Xavier (2000). [La evaluación de actividades y proyectos de animación teatral](#). *RELIEVE*, vol. 6, n. 1.
- Ballesteros, Belén, Manzano, Nuria y Moriano, Juan Antonio (2001). [Seguimiento y evaluación en la UNED del sistema de prácticas de los alumnos en empresas](#). *RELIEVE*, vol. 7, n. 1.
- Repetto, E., Beltrán, S.G., Manzano N. y Téllez, J.A. (2001). [Evaluación del programa comprender y aprender en el aula](#). *RELIEVE*, vol. 7, n. 2.
- Veres, E. (2002). [Los nuevos planes de estudio y su incidencia sobre la edad de finalización de los estudios superiores. El caso de la Universidad de Valencia](#). [*The new curricula and their incidence on the age of conclusion of the superior studies. The case of the University of Valencia*]. *RELIEVE*, vol. 8, n. 1.
- Muñoz Cantero, J.M., Ríos, M.P. y Abalde, E. (2002). [Evaluación docente vs. evaluación de la calidad](#). [*Teaching Evaluation vs. Quality Evaluation*]. *RELIEVE*, vol. 8, n. 2.
- Escudero, Tomás (2003). [Desde los tests hasta la investigación evaluativa actual. Un siglo, el XX, de intenso desarrollo de la evaluación en educación](#). [**English version:** *From tests to current evaluative research. One century, the XXth, of intense development of evaluation in education*].
- Martínez Castro, María Estela y Coronado Ramírez, Gerardo (2003). [Indicadores para la evaluación integral de la productividad académica en la educación superior](#) [*Indicators for a Comprehensive Evaluation of Academic Productivity in Higher Education*].
- González López, Ignacio (2003). [Determinación de los elementos que condicionan la calidad de la universidad: aplicación práctica de un análisis factorial](#). [*Determination of the factors that condition the quality of a university: practical application of a factorial analysis*]. *RELIEVE*, vol. 9, n. 1.
- Miriam L. Carranza y Gabriela Celaya (2003). [Una estrategia para favorecer la comprensión y el aprendizaje en las Ciencias Morfológicas: Presentaciones en PowerPoint](#). [*A strategy to improve the comprehension and learning in morphological science: powerpoint presentation*]. *RELIEVE*, vol. 9, n. 2.
- Rubio, María José (2003). [Enfoques y modelos de evaluación del e-learning](#). [*Focus and models of evaluation of the e-learning*]. *RELIEVE*, vol. 9, n. 2.
- Matas, Antonio (2003). [Estudio diferencial de indicadores de rendimiento en pruebas objetivas](#). [*Differential analysis of indicators of achievement in objective tests*]. *RELIEVE*, vol. 9, n. 2.
- Caballero, Juan; Fernández Camacho, Carmen R. y García Jiménez, Eduardo (2003). [Satisfacción de los secretarios de centros educativos](#). [*Secretaries of educational centers' satisfaction*]. *RELIEVE*, vol. 9, n. 2.

- Mayorga, María José (2004). [La entrevista cualitativa como técnica de la evaluación de la docencia universitaria](#). [*The qualitative interview as a technique for university teaching evaluation*].
- Marzo, Mercedes, Pedrajas, Marta y Rivera, Pilar (2004). [Tipología de estudiantes en función de su satisfacción con los cursos de verano](#). [*Classification of students according to their satisfaction with summer courses*].
- Expósito, Jorge, Olmedo, Eva y Fernández Cano, Antonio (2004). [Patrones metodológicos en la investigación española sobre evaluación de programas educativos](#). [*Methodological patterns in the spanish research on evaluation of educational programs*]
- Biencinto, Chantal y Carballo, Rafael (2004). [Revisión de modelos de evaluación del impacto de la formación en el ámbito sanitario: de lo general a lo específico](#) [*Review of evaluation models on the impact of training in the health field: from general to specific*]
- Pablo Gutiérrez-Santander, Santiago Morán-Suárez & Inmaculada Sanz-Vázquez (2005). [El estrés docente: elaboración de la escala ED-6 para su evaluación](#). [*Educational stress: elaboration of ED-6 scale for its assesment-6 scale for its assesment*]
- Mehmet Küçük, Murat Gökdere & Salih Çepni (2005). [Difficulties of Turkish Science Gifted Teachers: Institutions of Science and Art Centers](#). [*Dificultades de los profesores de ciencias turcos de niños bien dotados: los Centros de Ciencia y Arte*].
- Almerich, Gonzalo, Suárez, Jesús M., Orellana, Natividad, Belloch Consuelo, Bo, Rosa y Gastaldo, Irene (2005). [Diferencias en los conocimientos de los recursos tecnológicos en profesores a partir del género, edad y tipo de centro](#) [*Differences in the knowledge of the technological resources in professors starting for gender, age and center type.*]
- Ramos, Genoveva (2005). [Elementos para el diseño de planes de evaluación de programas de teleformación en la empresa](#). [*Elements for evaluation plans design about e-learning programs in the company area*]
- Chiva, Inmaculada (2006). [Evaluación de los programas de formación ocupacional para el colectivo de mujeres](#) [*Occupational Training Evaluation Programs of women collective*]
- Vásquez Rizo, Fredy Eduardo y Gabalán Coello, Jesús (2006). [Percepciones estudiantiles y su influencia en la evaluación del profesorado. Un caso en la Universidad Autónoma de Occidente, Cali – Colombia](#). [*Student perceptions and their influence on the evaluation of the teaching staff. A case in Universidad Autonoma de Occidente, Cali – Colombia*].
- Elosua, Paula (2006). [Funcionamiento diferencial del ítem en la evaluación internacional PISA. Detección y comprensión](#). [*Differential Item Functioning in the PISA Project: Detection and Understanding*]. RELIEVE, v. 12, n. 2.
- Ferrández, Mª Reina, Callejo, Silvia M^a, Ibáñez, Sonia y Vidal, Jesús Vicente (2006). [Análisis de la sensibilización de los jóvenes ante la seguridad vial. Bases para la elaboración de un programa](#). [*Analysis of road safety awareness in young people. Bases for the development of a road safety programme*].
- Pineda Herrero, Pilar (2007). [La formación continua en España: balance y retos de futuro](#). [*Continous training in spain: situation and challenges*].
- Fernández Rico, J. Esteban, Fernández Fernández, Samuel, Álvarez Suárez, Alberto y Martínez Camblor, Pablo (2007). [Éxito académico y satisfacción de estudiantes con la enseñanza universitaria](#) . [*Academic Success and Student*

- Satisfaction with University Teaching]*
- Martínez-Clares, Pilar, Martínez-Juárez, Mirian & Muñoz-Cantero, Jesús Miguel (2008). [Formación basada en competencias en educación sanitaria: aproximaciones a enfoques y modelos de competencia](#). [*Outcome-based health education: Possible approaches and models of competence*]
- Jariot Garcia, Mercè & Montané Capdevila, Josep (2009). [Actitudes y velocidad en jóvenes. Aplicación de un programa de educación vial](#). [*Attitude and speed in young people. Implementation of a program of driver education*].
- Tejero-González, Carlos M^a & Fernández-Díaz, Mª José (2009). [Medición de la satisfacción laboral en la dirección escolar](#). [*Measurement of job satisfaction in school administrators*].
- de-Miguel, Mario (2010). [La evaluación de tesis doctorales. Propuesta de un modelo](#). [*The evaluation of doctoral thesis. A model proposal*]
- Ibarra, María-Soledad; Rodríguez-Gómez, Gregorio & Gómez-Ruiz, Miguel-Ángel (2010). [La planificación basada en competencias en los masteres oficiales: un reto para el profesorado universitario](#). [*Competence-based planning in masters: A challenge for the university faculty*]
- González-Montesinos, Manuel-Jorge & Backhoff, Eduardo (2010). [Validación de un cuestionario de contexto para evaluar sistemas educativos con Modelos de Ecuaciones Estructurales](#). [*Validation of a context questionnaire for the evaluation of educational systems with Structural Equations Modeling*]
- Gallardo-Gil, Monsalud; Fernández-Navas, Manuel; Sepúlveda-Ruiz, María-Pilar; Serván, María-José; Yus, Rafael & Barquín, Javier (2010). [PISA y la competencia científica: Un análisis de las pruebas de PISA en el Área de Ciencias](#) [*PISA and scientific competence: An analysis of the PISA tests in the Area of Science*]
- de-Miguel, Mario; San-Fabián, José-Luis; Belver José-Luis y Argüelles, María-Cruz (2011). [Evaluación de la satisfacción de los participantes en la formación profesional para el empleo](#) [*Assessment of the satisfaction of participants in training for employment*]
- Martínez-Rizo, Felipe (2012). [Procedimientos para el estudio de las prácticas docentes. Revisión de la literatura](#). [*Procedures for study of teaching practices. Literature Review*]
- Arribas, José María (2012). [El rendimiento académico en función del sistema de evaluación empleado](#). [*Academic performance in terms of the applied assessment system*].